

การนำนโยบาย “โครงการบ้านนี้ไม่เทรรม แยกขยะลดค่าธรรมเนียม” ไปปฏิบัติ
กรณีศึกษา สำนักงานเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร*

Implementation of the "Zero-Mix Household: Smart Sort, Small Fee" Policy
: A Case Study of the Minburi District Office, Bangkok

สายฝน อัญญโพธิ์¹

Saifon Anyapo

6714830075@rumail.ru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) เพื่อศึกษาความเป็นมาของนโยบายโครงการบ้านนี้ไม่เทรรม แยกขยะลดค่าธรรมเนียม (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายโครงการบ้านนี้ไม่เทรรม แยกขยะลดค่าธรรมเนียมไปปฏิบัติของสำนักงานเขตมีนบุรี และ (3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการนำนโยบายโครงการบ้านนี้ไม่เทรรม แยกขยะลดค่าธรรมเนียมไปปฏิบัติของสำนักงานเขตมีนบุรี ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิเคราะห์และการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน ผลการวิจัยพบว่า (1) นโยบายบ้านนี้ไม่เทรรม แยกขยะลดค่าธรรมเนียม ของกรุงเทพมหานคร เป็นมาตรการจัดการขยะมูลฝอยที่ใช้กลไกเศรษฐกิจแบบ Pay-As-You-Throw (PAYT) เนื่องจากปัญหาขยะในกรุงเทพมหานครมีการขยายตัวของเมืองและการบริโภคที่เพิ่มขึ้น ทำให้มีปริมาณขยะจำนวนมาก โดยโครงการดำเนินการผ่านข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง ค่าธรรมเนียมการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข พ.ศ. 2568 เพื่อกระตุ้นการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง (2) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ วัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบาย ทักษะการนโยบาย การสื่อสารระหว่างองค์กรและกิจกรรมการเสริมแรง ลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทักษะคิดของผู้ปฏิบัติ และปัจจัยอื่นๆ เช่น การมีส่วนร่วมและความตระหนักของประชาชน การรณรงค์และประชาสัมพันธ์ การสร้างความเชื่อมั่น และผู้บริหารให้การสนับสนุน (3) ข้อเสนอแนะแนวทางการนำนโยบาย ได้แก่ เสริมโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาเทคโนโลยีและการสื่อสาร เพิ่มการมีส่วนร่วมและความตระหนัก สร้างความเชื่อมั่นและมาตรฐาน และอื่นๆ เช่น จัดสรรงบประมาณ ติดตาม KPI เป็นต้น

คำสำคัญ: การนำนโยบายไปปฏิบัติ; โครงการบ้านนี้ไม่เทรรม แยกขยะลดค่าธรรมเนียม; กรุงเทพมหานคร

Keywords: Factors Influencing Policy Implementation; Zero-Mix Household: Smart Sort, Small Fee; Bangkok

* บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่อง การนำนโยบาย “โครงการบ้านนี้ไม่เทรรม แยกขยะลดค่าธรรมเนียม” ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา สำนักงานเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทนำ

กรุงเทพมหานครในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษมีอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร ตาม พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 เช่น การรักษาความสงบเรียบร้อย การทะเบียน การป้องกันสาธารณสุข การผังเมือง การสาธารณสุข การจัดการศึกษา และการพัฒนาสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2561-2565) หน้า 14)

ปัจจุบันกรุงเทพมหานครมีการผลิตขยะมูลฝอยเฉลี่ย 9,238 ตันต่อวัน (รายงานประจำปี 2568 สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร (2568) หน้า 21) แต่มีเพียงส่วนน้อยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์อย่างถูกวิธี โดยการจัดการขยะในกรุงเทพมหานครไม่ได้เป็นเพียงปัญหาทางกายภาพของเมืองเท่านั้น แต่ยังเป็นประเด็นสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชน การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการสร้างระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ที่ลดของเสียและเพิ่มการใช้ซ้ำอย่างยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาขยะของกรุงเทพมหานครจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการระหว่างนโยบายสาธารณะ เทคโนโลยีการจัดการ และการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน การวางแผนเชิงระบบควรคำนึงถึงวงจรชีวิตของวัสดุ (Life Cycle) ตั้งแต่การผลิต การบริโภค ไปจนถึงการกำจัด กรุงเทพมหานครจึงมีนโยบายเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนร่วมมือลดและคัดแยกมูลฝอยที่แหล่งกำเนิดอย่างจริงจัง สอดคล้องกับสภาวะการณ์และภาระค่าใช้จ่ายในปัจจุบัน กรุงเทพมหานครจึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาขอร่างข้อบัญญัติ กรุงเทพมหานครเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข เพื่อศึกษากฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บค่าธรรมเนียม การจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย และขอร่างข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครที่เกี่ยวข้องกับค่าธรรมเนียมการจัดการ สิ่งปฏิกูลและมูลฝอยให้เหมาะสม กับสภาวะการณ์ในปัจจุบัน

ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง ค่าธรรมเนียมการให้บริการในการจัดการ สิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข พ.ศ. 2568 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2568 จะมีผลบังคับใช้หลัง 180 วัน ซึ่งตรงกับวันที่ 28 กันยายน 2568 โดยจะจัดเก็บค่าธรรมเนียมอัตราใหม่ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2568 เป็นต้นไป โดยปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมการจัดการมูลฝอยทั่วไปเป็นรายเดือน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 สถานที่ที่ผลิตมูลฝอยไม่เกิน 20 ลิตรต่อวัน อัตราค่าธรรมเนียมเก็บขนมูลฝอย 30 บาท และค่ากำจัดมูลฝอย 30 บาท รวม 60 บาท/เดือน/หลังคาเรือน ซึ่งมาจากการคำนวณอัตราเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาผู้บริโภคและอัตราเงินเฟ้อทั่วไป สำหรับอาคารสถานที่ที่มีปริมาณมูลฝอยไม่เกิน 20 ลิตร/วัน/หลังคาเรือน และหากเข้าร่วมโครงการบ้านนี้ไม่เทรวม แยกขยะลดค่าธรรมเนียม มีการคัดแยกมูลฝอยตามที่กรุงเทพมหานครกำหนดจะได้รับการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเก็บขนมูลฝอยเหลือ 10 บาท และค่าธรรมเนียมกำจัดมูลฝอย 10 บาท รวมเป็น 20 บาท/เดือน/หลังคาเรือน

กลุ่มที่ 2 สถานที่ที่ผลิตมูลฝอยเกิน 20 ลิตรต่อวัน - 1 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน จะจัดเก็บค่าธรรมเนียมในอัตรา 120 บาท/เดือน/20 ลิตร

กลุ่มที่ 3 สถานที่ที่ผลิตมูลฝอยเกิน 1 ลูกบาศก์เมตรต่อวันขึ้นไป จะจัดเก็บค่าธรรมเนียมในอัตรา 8,000 บาท/เดือน/ลูกบาศก์เมตร

สำนักงานเขตมีนบุรี ซึ่งเป็นหน่วยงานส่วนท้องถิ่นที่รับภารกิจจากส่วนกลางไปปฏิบัติอีกทอดหนึ่ง และยังรับผิดชอบในการจัดการสาธารณะให้ประชาชนโดยตรง เป็นหน่วยงานที่ทำงานใกล้ชิดกับประชาชน และรับผิดชอบดูแลในระดับพื้นที่ โดยสำนักงานเขตมีนบุรีได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานโครงการบ้านนี้ไม่เทรวม แยกขยะลดค่าธรรมเนียม ซึ่งเป็นนโยบายสร้างแรงจูงใจ มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยกขยะที่ต้นทางอย่างเป็นระบบ คัดแยกขยะก่อนทิ้ง เพื่อลดปริมาณขยะที่ต้องนำไปกำจัด ปลูกฝังพฤติกรรมใหม่ที่เป็นมิตรและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สำหรับบ้านเรือนประชาชนที่มีปริมาณมูลฝอยไม่เกิน 20 ลิตร/วัน เข้าร่วมโครงการบ้านนี้ไม่เทรวม แยกขยะลดค่าธรรมเนียม และลงทะเบียนผ่านแอปพลิเคชัน BKK WASTE PAY จะได้รับสิทธิประโยชน์ในการลดค่าธรรมเนียมการจัดการขยะจากเดือนละ 60 บาท เหลือเพียง 20 บาทต่อเดือน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจในการศึกษาความเป็นมาของนโยบายโครงการบ้านนี้ไม่เทรวม แยกขยะลดค่าธรรมเนียม ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายโครงการบ้านนี้ไม่เทรวมแยกขยะลดค่าธรรมเนียมไปปฏิบัติของสำนักงานเขตมีนบุรี รวมไปถึงข้อเสนอแนะแนวทางการนำนโยบายโครงการบ้านนี้ไม่เทรวม แยกขยะลดค่าธรรมเนียมไปปฏิบัติของสำนักงานเขตมีนบุรี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานโครงการบ้านนี้ไม่เทรวมของสำนักงานเขตมีนบุรีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของนโยบายโครงการบ้านนี้ไม่เทรวม แยกขยะลดค่าธรรมเนียม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายโครงการบ้านนี้ไม่เทรวม แยกขยะลดค่าธรรมเนียมไปปฏิบัติของสำนักงานเขตมีนบุรี
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการนำนโยบายโครงการบ้านนี้ไม่เทรวม แยกขยะลดค่าธรรมเนียมไปปฏิบัติของสำนักงานเขตมีนบุรี

วิธีการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยทำการศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสารทางวิชาการ วารสาร สิ่งพิมพ์ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ รายงานการประชุม คู่มือ ปฏิบัติงาน ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง เอกสารทางวิชาการ เอกสารทางราชการที่เกี่ยวข้องของสำนักงานเขตมีนบุรี และที่เกี่ยวข้องในด้านของโครงการบ้านนี้ไม่เทรวม แยกขยะลดค่าธรรมเนียม รวมทั้งสืบค้นข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Internet)

2. การวิจัยสนาม (Field research) ด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured interview or formal interview) โดยผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบด้านการบริหารจัดการขยะของสำนักงานเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน เป็นไปตามวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการนำนโยบายโครงการบ้านนี้ไม่เทรวม แยกขยะลดค่าธรรมเนียมไปปฏิบัติของสำนักงานเขตมีนบุรี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร (Population) มีการกำหนดขอบเขตประชากร คือ ผู้บริหาร และข้าราชการในสำนักงานเขตมีนบุรี ที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายโครงการบ้านนี้ไม่ธรรมดา แยกขยะลดค่าธรรมเนียมไปปฏิบัติ

2) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเจาะจงเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรผู้รับผิดชอบด้านการบริหารจัดการขยะของสำนักงานเขตมีนบุรี โดยตรง จำนวน 7 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

ผู้อำนวยการเขตมีนบุรี	จำนวน 1 คน
ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตมีนบุรี	จำนวน 1 คน
หัวหน้าฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ	จำนวน 1 คน
เจ้าหน้าที่รักษาความสะอาดอาวุโส	จำนวน 1 คน
เจ้าหน้าที่งานรักษาความสะอาดชำนาญงาน	จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ สุ่มภาค จันทวนนิช (2551, หน้า 75-81 อ้างถึงใน วิโรจน์ ก่อสกุล, 2568, หน้า 38) อธิบายว่า การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured interview or formal interview) จะมี ลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถาม และข้อกำหนดแน่นอนตายตัว จะสัมภาษณ์ผู้ใดก็ใช้คำถามเดียวกัน นอกจากนี้ในการจะทำการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ศึกษาได้กำหนดวันนัดหมายวันสัมภาษณ์ โดยได้แจ้งให้ผู้สัมภาษณ์ทราบก่อนล่วงหน้า ในการสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์จะใช้จดบันทึกและบันทึกเสียง โดยก่อนสัมภาษณ์จะขออนุญาตผู้ถูกสัมภาษณ์ในการจดบันทึกการสนทนาก่อนทุกครั้ง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด การทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังกล่าวข้างต้นมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาการนำนโยบายโครงการบ้านนี้ไม่ธรรมดา แยกขยะลดค่าธรรมเนียมไปปฏิบัติของสำนักงานเขตมีนบุรี โดยเน้นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งผู้วิจัยได้นำทฤษฎีของ Van Meter and Van Horn (อ้างถึงใน บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์, 2568, หน้า 10-12) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

1. วัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบาย
2. ทรัพยากรนโยบาย
3. การสื่อสารระหว่างองค์กรและกิจกรรมการเสริมแรง
4. ลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ
5. เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง
6. ทศนคติของผู้ปฏิบัติ

ความสำเร็จของการนำนโยบายโครงการบ้านนี้ไม่ธรรมดา แยกขยะลดค่าธรรมเนียมไปปฏิบัติ

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ความเป็นมาของนโยบายโครงการบ้านนี้ไม่เทรรม แยกขยะลดค่าธรรมเนียม พบว่านโยบายโครงการบ้านนี้ไม่เทรรม แยกขยะลดค่าธรรมเนียม เป็นมาตรการจัดการขยะมูลฝอยของกรุงเทพมหานครที่เกิดขึ้นจากปัญหาขยะสะสมในเมืองใหญ่ โดยมีพื้นฐานจากปัญหาสาธารณะเชิงระบบ เช่น การขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว การเพิ่มขึ้นของประชากร ทั้งในพื้นที่และประชากรแฝง และรูปแบบการบริโภคในสังคมทุนนิยมที่เน้นการใช้แล้วทิ้ง (throw-away society) ส่งผลให้เกิดขยะมูลฝอยเฉลี่ย 9,000-9,238 ตันต่อวัน (ตามรายงานประจำปี 2568 ของสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร) ซึ่งเกินกว่า 30% ของขยะทั้งประเทศ และก่อให้เกิดภาระต้นทุนงบประมาณสูงถึง 2 ล้านบาท ต่อวันสำหรับการกำจัดขยะ ระบบจัดการขยะเดิมเน้นปลายทาง (end-of-pipe approach) เช่น การเก็บรวบรวมและฝังกลบ ทำให้ขยะส่วนใหญ่มากกว่า 70% ไม่ได้รับการคัดแยกจากต้นทาง ส่งผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การปล่อยก๊าซมีเทนจากหลุมฝังกลบ ด้านสุขภาพ เช่น การแพร่กระจายโรคจากขยะตกค้าง เป็นต้น

ภายใต้กรอบอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2560 กรุงเทพมหานครในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษมีหน้าที่โดยตรงในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่รับผิดชอบ อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของแนวทางการจัดการขยะที่เน้นปลายทางเพียงอย่างเดียว ทำให้กรุงเทพมหานครเริ่มปรับทิศทางนโยบายไปสู่การจัดการขยะอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการลดและคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางตามหลัก 3Rs ได้แก่ Reduce, Reuse และ Recycle การปรับเปลี่ยนดังกล่าวสอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556–2575) ซึ่งกำหนดให้การจัดการสิ่งแวดล้อมและขยะมูลฝอยเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญของการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน (รายงานประจำปี 2568 สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร, 2568) รวมถึงแผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะมูลฝอยกรุงเทพมหานครที่เน้นการคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิดและการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหัวใจหลักของการดำเนินนโยบาย (แผนปฏิบัติการราชการประจำปี สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร, 2568) กรุงเทพมหานครจึงมีนโยบายเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนร่วมมือลดและคัดแยกมูลฝอยที่แหล่งกำเนิดอย่างจริงจังนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคนปัจจุบัน ได้กำหนดนโยบาย“นโยบาย 9 ดี 9 ด้าน” ด้านสิ่งแวดล้อมดี “โครงการไม่เทรรม” ในช่วงกลางปี พ.ศ. 2565 โดยมีหัวใจสำคัญคือการแยก “ขยะเศษอาหาร” ออกจาก “ขยะทั่วไป” ในการดำเนินโครงการในระยะแรกใช้แนวทางการนำร่องในบางพื้นที่ ได้แก่ เขตปทุมวัน, เขตพญาไท และเขตหนองแขม โดยมีกระบวนการทำงานที่ชัดเจนขึ้น คือ ต้นทาง ประชาชนแยกขยะเศษอาหารใส่ถุงต่างหาก กลางทาง กรุงเทพมหานคร จัดรถขยะเฉพาะกิจ หรือแบ่งช่องจัดเก็บ โดยไม่นำขยะเปียกไปปนกับขยะแห้ง และปลายทาง ขยะเศษอาหารจะถูกนำไปทำปุ๋ยอินทรีย์หรืออาหารสัตว์ ส่วนขยะแห้งเข้าสู่กระบวนการรีไซเคิลหรือกำจัดได้ง่ายขึ้นเพื่อเรียนรู้และปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนเมือง ซึ่งสะท้อนแนวคิดการเรียนรู้เชิงนโยบาย (policy learning) และการปรับตัวของนโยบาย (policy adaptation) จากประสบการณ์จริง ทั้งนี้ รายงานผลการดำเนินงานของกรุงเทพมหานครชี้ให้เห็นว่าโครงการสามารถช่วยลดปริมาณขยะที่ต้องนำไปกำจัดปลายทาง และเพิ่มสัดส่วนขยะที่ได้รับการคัดแยกและนำกลับมาใช้ประโยชน์

ได้มากขึ้น ความสำเร็จจากระยะนำร่อง ทำให้โครงการขยายผลไปสู่ทั้ง 50 เขตทั่วกรุงเทพฯ อย่างรวดเร็ว พร้อมกับการเปิดตัว รถขยะสีเขียว (สำหรับเศษอาหาร) เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่า "แยกแล้วไม่เหม็นแน่นอน" เมื่อพิจารณาภายใต้กรอบทฤษฎีนโยบายสาธารณะของ Thomas R. Dye ซึ่งอธิบายว่านโยบายสาธารณะหมายถึง "สิ่งที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ" จะเห็นได้ว่าสิ่งที่กรุงเทพมหานครเลือกดำเนินโครงการส่งเสริมการคัดแยกขยะ ถือเป็น การตัดสินใจเชิงนโยบายที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงบทบาทของรัฐ จากผู้จัดการปัญหาเพียงฝ่ายเดียว ไปสู่การออกแบบกลไกเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชน (Dye, 1984 อ้างถึงใน บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์, 2568)

โครงการ "บ้านนี้ไม่เหม็น แยกขยะลดค่าธรรมเนียม" จึงเกิดขึ้นภายใต้บริบทดังกล่าว โดยเป็นนโยบายที่ใช้เครื่องมือนโยบายแบบผสมผสาน (policy instruments) ทั้งด้านกฎระเบียบ มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ และมาตรการเชิงข้อมูลข่าวสาร (Howlett & Ramesh, 2003) กล่าวคือ กรุงเทพมหานคร กำหนดหลักเกณฑ์การคัดแยกขยะอย่างชัดเจน ควบคู่กับการใช้แรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์ผ่านการลดค่าธรรมเนียมการจัดการขยะสำหรับครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด (แผนปฏิบัติการราชการประจำปี กรุงเทพมหานคร, 2566) ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ ข้อมูลสำคัญคนที่ 2 กล่าวว่า "...นโยบายที่ใช้ เครื่องมือนโยบายแบบผสมผสาน (policy instruments) ทั้งด้านกฎระเบียบ มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ และมาตรการเชิงข้อมูลข่าวสาร เพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยที่มีปริมาณมาก..." (ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตมีนบุรี, สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม 2569) โดยแนวคิดดังกล่าวยังสอดคล้องกับหลัก "ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย" (Polluter Pays Principle) ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญในนโยบายสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งให้ผู้ก่อให้เกิดปัญหามลพิษหรือขยะต้องรับผิดชอบต่อผลกระทบที่ตนสร้างขึ้น ขณะเดียวกัน นโยบายบ้านนี้ไม่เหม็นได้ประยุกต์หลักการดังกล่าวในเชิงบวก ผ่านการให้รางวัลแก่ผู้ที่มีพฤติกรรมพึงประสงค์ แทนการใช้มาตรการลงโทษเพียงอย่างเดียวในเชิงกระบวนการนโยบาย โดยให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และภาระค่าใช้จ่ายในปัจจุบัน กรุงเทพมหานครจึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาขอร่างข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข เพื่อศึกษากฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บค่าธรรมเนียม การจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย และขอร่างข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครที่เกี่ยวข้องกับค่าธรรมเนียมการจัดการ สิ่งปฏิกูลและมูลฝอยให้เหมาะสม กับสภาพการณ์ในปัจจุบัน โดยในอดีตกรุงเทพมหานครจัดเก็บค่าธรรมเนียมขยะครั้งแรกตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและสิ่งเปรอะเปื้อน พ.ศ. 2521 โดยเรียกเก็บค่าธรรมเนียมเก็บขนมูลฝอยสำหรับวันหนึ่งไม่เกิน 20 ลิตร เดือนละ 4 บาท และจากนั้นได้จัดเก็บค่าธรรมเนียมตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องค่าธรรมเนียมการเก็บและ ขนสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข พ.ศ. 2546 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548 จัดเก็บ ค่าธรรมเนียมเก็บขนขยะมูลฝอยสำหรับบ้านเรือนที่มีมูลฝอยวันหนึ่งไม่เกิน 20 ลิตร เดือนละ 20 บาท หลังจากนั้น ได้ปรับอัตราค่าธรรมเนียมในปี พ.ศ. 2562 จากเดิม 20 บาท เป็น 80 บาท สำหรับบ้านเรือนที่มีขยะไม่เกิน 20 ลิตร/วัน (ค่าเก็บขน 40 บาท + ค่ากำจัด 40 บาท) และอาคาร สถานที่ที่มีขยะมากกว่า 20 ลิตร/วัน คิดค่าธรรมเนียมตาม ปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นโดย ปรับเพิ่มค่าธรรมเนียมเก็บขน และ กำหนดค่ากำจัดขยะ แต่เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์เศรษฐกิจของประเทศ จึงทำให้ กรุงเทพมหานคร เลื่อนการบังคับใช้ ออกไปก่อน และเมื่อนายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ได้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จึงได้พิจารณาปรับอัตราค่าธรรมเนียมอีกครั้ง

จาก 20 บาท เป็น 60 บาท แต่เปิดทางเลือกให้ประชาชน ถ้าคัดแยกขยะจ่ายเพียง 20 บาท ถ้าไม่แยกขยะจ่าย 60 บาท ซึ่งเป็นการนำกลไกทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนลดและคัดแยกขยะดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ ข้อมูลสำคัญคนที่ 1 กล่าวว่า "...นายชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้กำหนดนโยบายสำหรับบ้านพักอาศัยที่มีขยะไม่เกิน 20 ลิตรต่อวัน เข้าร่วมโครงการผ่านแอปพลิเคชัน BKK WASTE PAY จะได้รับสิทธิ์ค่าธรรมเนียมจาก 60 บาท เหลือ 20 บาท เท่าเดิม..." (ผู้อำนวยการเขตมีนบุรี, สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม 2569)

ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง ค่าธรรมเนียมการให้บริการในการจัดการ สิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข พ.ศ. 2568 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2568 จะมีผลบังคับใช้หลัง 180 วัน ซึ่งตรงกับวันที่ 28 กันยายน 2568 โดยจะจัดเก็บค่าธรรมเนียมอัตราใหม่ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2568 เป็นต้นไป โดยผู้บริหารกรุงเทพมหานครมีนโยบายให้มีการปรับปรุงร่างข้อบัญญัติดังกล่าว เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนร่วมมือลดและคัดแยกมูลฝอยที่แหล่งกำเนิดอย่างจริงจัง สอดคล้องกับสภาวะการณ์และภาระค่าใช้จ่ายในปัจจุบัน กรุงเทพมหานครจึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาการร่างข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข เพื่อศึกษากฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บค่าธรรมเนียม การจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย และยกร่างข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครที่เกี่ยวข้องกับค่าธรรมเนียมการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยให้เหมาะสมกับสภาวะการณ์ในปัจจุบัน ประกอบด้วย ที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมอนามัย กรมควบคุมมลพิษ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการมูลฝอย และผู้แทนจากหน่วยงานสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นกรรมการที่ประชุมมีมติให้คงอัตราค่าธรรมเนียมการจัดการสิ่งปฏิกูล อัตราค่าธรรมเนียมการจัดการมูลฝอยทั่วไปเป็นครั้งคราว และอัตราค่าธรรมเนียมการจัดการมูลฝอยติดเชื่อเป็นรายเดือนและเป็นครั้งคราว ให้เป็นไปตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง ค่าธรรมเนียมการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข พ.ศ. 2562 โดยปรับปรุงอัตรา ค่าธรรมเนียมการจัดการมูลฝอยทั่วไปเป็นรายเดือน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 สถานที่ที่ผลิตมูลฝอยไม่เกิน 20 ลิตรต่อวัน อัตราค่าธรรมเนียมเก็บขนมูลฝอย 30 บาท และค่ากำจัดมูลฝอย 30 บาท รวม 60 บาท ต่อเดือน ซึ่งมาจากการคำนวณอัตราเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาผู้บริโภคและอัตราเงินเฟ้อทั่วไป สำหรับอาคารสถานที่ที่มีปริมาณมูลฝอยไม่เกิน 20 ลิตรวันหลังคาเรือน ที่มีการคัดแยกมูลฝอยตามที่กรุงเทพมหานครกำหนด จะได้รับการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเก็บขนมูลฝอยเหลือ 10 บาท และค่าธรรมเนียมกำจัดมูลฝอย 10 บาท รวมเป็น 20 บาท/เดือน/หลังคาเรือน

กลุ่มที่ 2 สถานที่ที่ผลิตมูลฝอยเกิน 20 ลิตรต่อวัน - 1 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน จะจัดเก็บค่าธรรมเนียมในอัตรา 120 บาท/เดือน/20 ลิตร ซึ่งเพิ่มขึ้น 3 เท่าจากค่าธรรมเนียมอัตราเดิม (เดิมจัดเก็บเฉพาะค่าธรรมเนียมเก็บและขน ในอัตรา 40 บาท/เดือน/20 ลิตร) ใช้หลักการจัดเก็บค่าธรรมเนียมตามปริมาณมูลฝอยที่ทิ้ง (PAYT model) โดยส่งเสริมให้กลุ่มนี้มีการลดและคัดแยกมูลฝอยที่แหล่งกำเนิดเพื่อลดค่าธรรมเนียม

กลุ่มที่ 3 สถานที่ที่ผลิตมูลฝอยเกิน 1 ลูกบาศก์เมตรต่อวันขึ้นไป จะจัดเก็บค่าธรรมเนียมในอัตรา 8,000 บาท/เดือน/ลูกบาศก์เมตร ซึ่งเพิ่มขึ้น 4 เท่าจากค่าธรรมเนียมอัตราเดิม (เดิมจัดเก็บเฉพาะค่าธรรมเนียมเก็บและขน ในอัตรา 2,000 บาท/เดือน/ลูกบาศก์เมตร) เนื่องจากกลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่ผลิตมูล

ฝอยในปริมาณมาก และมีศักยภาพ ในการดำเนินการลดและคัดแยกมูลฝอยของตนเอง โดยจัดเก็บค่าธรรมเนียมตามปริมาณมูลฝอยที่ทิ้ง (PAYT model)

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายโครงการบ้านนี้ไม่เทรวม แยกขยะลดค่าธรรมเนียมไปปฏิบัติของสำนักงานเขตมีนบุรี

การศึกษาตามกรอบทฤษฎีของ Van Meter and Van Horn (1975) และปัจจัยอื่นๆ จากข้อมูลการสัมภาษณ์และเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติของสำนักงานเขตมีนบุรี มีดังนี้

1. วัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบาย (Policy standards and objectives) พบว่ามีผลต่อความสำเร็จสูง เนื่องจากวัตถุประสงค์และมาตรฐานชัดเจนและวัดผลได้ โดยโครงการมีวัตถุประสงค์หลักในการส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง ลดปริมาณขยะที่ต้องกำจัด เป็นแนวทางในการลดภาระงบประมาณของเมือง โดยใช้แนวคิดแรงจูงใจเชิงบวก Pay-As-You-Throw (PAYT) โดยมาตรฐานของนโยบายกำหนดให้ประชาชนลงทะเบียนผ่านแอปพลิเคชัน BKK WASTE PAY หรือช่องทางอื่นที่กรุงเทพมหานครกำหนด และคัดแยกขยะ เป็น 4 ประเภท ได้แก่ ขยะเศษอาหาร ขยะรีไซเคิล ขยะอันตราย และขยะทั่วไป พร้อมส่งหลักฐานภาพถ่าย อย่างน้อย 3 ภาพ รวมทั้งมีการสุ่มตรวจทุก 3 เดือนเพื่อยืนยันสิทธิในการลดค่าธรรมเนียม ความชัดเจนนี้ช่วยให้ การปฏิบัติของนโยบายเป็นระบบและวัดผลได้ ส่งผลให้ยอดลงทะเบียนในกรุงเทพมหานครจำนวน 1,061,320 หลังคาเรือน และผู้ลงทะเบียนของสำนักงานเขตมีนบุรีจำนวน 23,891 หลังคาเรือน (รายงานข้อมูลสรุปยอดผู้ลงทะเบียนผ่านแอปพลิเคชัน BKK WASTE PAY 50 สำนักงานเขต ณ วันที่ 5 มกราคม 2569, 2569) และได้รับสิทธิการปรับลดอัตราค่าธรรมเนียม จำนวน 21,181 หลังคาเรือน (รายงานข้อมูลผู้ลงทะเบียนสำนักงานเขตมีนบุรี, 2569) ตามข้อมูลสำคัญคนที่ 1 กล่าวว่า "...วัตถุประสงค์และมาตรฐานที่ชัดเจนจะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจและปฏิบัติตามได้ง่าย..." (ผู้อำนวยการเขตมีนบุรี, สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม 2569)

2. ทรัพยากรนโยบาย (Policy resources) พบว่ามีผลต่อความสำเร็จสูง สำหรับนโยบายโครงการบ้านนี้ไม่เทรวม แยกขยะลดค่าธรรมเนียม กรุงเทพมหานครได้จัดสรรทรัพยากรหลักอย่างแอป BKK WASTE PAY สำหรับลงทะเบียน ส่งหลักฐาน ชำระเงิน และแจ้งเตือน โดยไม่มีค่าธรรมเนียมเพิ่มเติม รวมทั้งกิจกรรมและสื่อประชาสัมพันธ์สนับสนุน เช่น Infographic วิดีโอ และคู่มือ "ฮาวทูทิ้ง" เพลงประชาสัมพันธ์ และแพลตฟอร์มข้อมูลของโครงการ เป็นต้น นอกจากนี้ ได้มีปรับปรุงรถเก็บขยะเดิมให้เพิ่มช่องสำหรับจัดเก็บเศษอาหาร ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย เฉพาะแยกจากขยะทั่วไป รถจัดเก็บขยะเศษอาหารเฉพาะของเขตต้นแบบ และเพิ่มจุดรับ ขยะรีไซเคิลจากภาคี "มือวิเศษกรุงเทพ" เป็นการสร้างความสะดวกในทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้้ง่ายมากขึ้น แต่ยังไม่เพียงพอสำหรับการสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในการจัดเก็บขยะที่ประชาชนคัดแยกประเภทแล้ว รวมถึงยังไม่เพียงพอสำหรับเขตพื้นที่ขยายตัวเมือง เช่น เขตมีนบุรี เขตลาดกระบัง เขตหนองจอก เขตคลองสามวา เป็นต้น เนื่องจากการขาดอัตรากำลังและยานพาหนะในการดำเนินงานการจัดเก็บขยะให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ตามข้อมูลสำคัญคนที่ 3 กล่าวว่า "...ทรัพยากร เป็นส่วนช่วยให้การจัดทำนโยบายเป็นไปด้วยความราบรื่นและง่ายต่อการปฏิบัติ..." (หัวหน้าฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ, สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม 2569)

3. การสื่อสารระหว่างองค์กรและการเสริมแรง (Inter-organizational communication and enforcement activities) พบว่ามีผลต่อความสำเร็จปานกลาง สำนักสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยหลักกำหนดแนวทางทางการดำเนินการของนโยบาย และสำนักงานเขตโดยฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะเป็นหน่วยงานสนับสนุนในการนำนโยบายไปปฏิบัติสู่ประชาชน โดยสำนักสิ่งแวดล้อมได้มีแผนงานการดำเนินงานนโยบายอย่างชัดเจน รวมถึงการกำหนดการฝึกอบรมให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการประชุมติดตามผลการดำเนินงานทุกเดือน เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว แต่ก็ยังมีการดำเนินการที่ติดขัด และมีปัญหาและอุปสรรคจำนวนมากในช่วงแรก ๆ ของการดำเนินงานของโครงการเนื่องจากการจัดทำแผนงานของสำนักสิ่งแวดล้อมที่ไม่ต่อเนื่อง รวมถึงการประสานงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจริงไม่ครอบคลุม ตามที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 3 กล่าวว่า "...ปัจจัยนี้มีผลต่อความสำเร็จอยู่พอสมควร เนื่องจากสำนักสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานที่กำหนดแนวทางการปฏิบัติของนโยบาย รวมถึงขั้นตอนต่างๆ และนำมาสื่อสารกับสำนักงานเขตโดยฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะเป็นหน่วยงานสนับสนุนในการนำนโยบายไปปฏิบัติ..." (หัวหน้าฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ, สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม 2569) และตามผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 2 กล่าวว่า "...โครงการนี้ยังขาดการสื่อสารที่เข้าใจระหว่างสำนักสิ่งแวดล้อมและสำนักงานเขต..." (ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตมีนบุรี, สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม 2569)

4. ลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ (The characteristics of implementing agencies) พบว่ามีผลต่อความสำเร็จสูง โครงการบ้านนี้ไม่เทรอม แยกขยะลดค่าธรรมเนียม มีลักษณะการบริหารจากบนลงล่าง (top down) คือผู้บริหารกรุงเทพมหานคร นำโดยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นคนกำหนดนโยบายส่งผ่านสำนักสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานหลักกำหนดแนวทางในการปฏิบัติ และส่งต่อมายังสำนักงานเขตโดยฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ เป็นหน่วยงานสนับสนุนในการนำนโยบายไปปฏิบัติสู่ประชาชน ซึ่งฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ มีแนวทางการปฏิบัติงานและมาตรฐานการทำงานชัดเจน ความชำนาญในการปฏิบัติงานด้านการจัดการมูลฝอยในพื้นที่ ตามข้อมูลสำคัญคนที่ 2 กล่าวว่า "...ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ เป็นหน่วยงานสนับสนุนที่มีประสบการณ์ในการดำเนินงานด้านการจัดการมูลฝอยในพื้นที่ ซึ่งองค์กรมีแนวทางการปฏิบัติงานและมาตรฐานการทำงานชัดเจน..." (ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตมีนบุรี, สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม 2569)

5. เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง (Economic, social and political conditions) พบว่ามีผลต่อความสำเร็จปานกลาง โครงการบ้านนี้ไม่เทรอม แยกขยะลดค่าธรรมเนียมได้สร้างแรงจูงใจปรับค่าธรรมเนียมการจัดการขยะจาก 60 เป็น 20 บาท เป็นการสร้างแรงจูงใจลดขยะเพื่อประหยัดเงิน มีผลต่อความสำเร็จเพราะช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายและกระตุ้นประชาชน แต่ในบางครัวเรือนอาจมองว่าเป็นภาระเพิ่ม เป็นเรื่องที่ยุงยากที่จะทำในชีวิตประจำวัน อาจจะไม่ส่งผลให้ไม่เข้าร่วมสูง และจะหลีกเลี่ยงการชำระค่าธรรมเนียม โดยรวมปัจจัยนี้มีผลต่อความสำเร็จเพราะเอื้อต่อแรงจูงใจ แม้บางคนยังมองว่าไม่ใช่ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จเนื่องจากเป็นปัจจัยภายนอกที่เหนือการควบคุม ตามข้อมูลสำคัญคนที่ 6 กล่าวว่า "...เนื่องจากปัจจุบันเศรษฐกิจในประเทศไทยไม่ดี ประชาชนต้องการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนอยู่แล้ว การคัดแยกขยะเพื่อให้ได้สิทธิ์ส่วนลดค่าธรรมเนียม อาจจะทำให้ประชาชนสนใจเข้าร่วมมากขึ้น..." (เจ้าหน้าที่งานรักษาความสะอาดชำนาญาน, สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม 2569) และตามข้อมูลสำคัญคนที่ 4 กล่าวว่า

“...สังคมเมืองที่เร่งรีบและหนาแน่นทำให้ไม่สะดวกในการคัดแยกขยะ...” (เจ้าหน้าที่งานรักษาความสะอาด อวูโส, สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม 2569)

6. ทักษะของผู้ปฏิบัติ (The disposition of implementer) พบว่ามีผลต่อความสำเร็จสูง ทักษะของผู้ปฏิบัติงานจะส่งผลกระทบต่อความสามารถและความตั้งใจจริงของผู้ปฏิบัติ ซึ่งเป็นบุคลากรของเขตมีนบุรีจากฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะซึ่งมีทัศนคติบวก เนื่องจากเจ้าหน้าที่ได้มีการปฏิบัติด้านการจัดการขยะมูลฝอยและการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะมีรู้ความสามารถในด้านนี้เฉพาะรวมทั้งได้รับการฝึกอบรม และมุ่งเป้าหมายเพื่อลดปริมาณขยะเพื่อให้ได้เป้าหมายตามตัวชี้วัดที่ผู้บริหารกรุงเทพมหานครกำหนด ตามข้อมูลสำคัญคนที่ 3 กล่าวว่า “...ซึ่งเจ้าหน้าที่เหล่านี้จะมีความรู้ความสามารถด้านการจัดการมูลฝอย รวมถึงการประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นประจำอยู่แล้ว...” (หัวหน้าฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ, สัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม 2569)

7. ปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ การมีส่วนร่วมและความตระหนักของประชาชน โดยความสำเร็จขึ้นอยู่กับประชาชนเป็นหลักเพราะต้องเปลี่ยนพฤติกรรม “ขยะรวม” ที่ทำมานาน หากประชาชนไม่เข้าใจหรือไม่เห็นประโยชน์ แม้มีส่วนลดก็อาจไม่พอ การรณรงค์และประชาสัมพันธ์เชิงรุกซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญนอกเหนือจากการสื่อสารองค์กร โดยช่วยสร้างความตระหนักและเปลี่ยนพฤติกรรม การสร้างความเชื่อมั่นผ่านการผสมผสานเทคโนโลยี ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วม ทำให้โครงการประสบความสำเร็จเบื้องต้นและได้รับการตอบรับจากประชาชน ผู้บริหารให้การสนับสนุนในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน โดยให้การนำทางเชิงยุทธศาสตร์ ทรัพยากร และการแก้ไขปัญหา เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปโดยรวม ทฤษฎีของ Van Meter and Van Horn (1975) มีผลต่อความสำเร็จทั้ง 6 ปัจจัย ได้แก่ วัตถุประสงค์และหลักการของนโยบายที่ชัดเจนที่เป็นแรงจูงใจให้ประชาชนคัดแยกขยะ ทรัพยากรที่มีเพียงพอในการดำเนินการ เช่น แอปพลิเคชันในการดำเนินงานในโครงการ สื่อประชาสัมพันธ์ที่มีรูปแบบที่ทันสมัย การสื่อสารระหว่างองค์กรและกิจกรรมการเสริมแรงที่มีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติอย่างฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่เขตมีนบุรี เจือปนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ที่เป็นหนึ่งในแรงจูงใจให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการ และทัศนคติผู้ปฏิบัติงานซึ่งเจ้าหน้าที่ของฝ่ายรักษาความสะอาดฯ ได้รับการฝึกอบรมด้านการรักษาสุขภาพแวดล้อมของเมืองให้มีความเป็นเมืองที่น่าอยู่ สะอาด ซึ่งจะมีทัศนคติแง่บวกในการปฏิบัติงาน ทั้ง 6 รวมถึงปัจจัยอื่นๆ เช่น การมีส่วนร่วมและความตระหนักของประชาชน การรณรงค์และประชาสัมพันธ์เชิงรุก การสร้างความเชื่อมั่น ผู้บริหารให้การสนับสนุนในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ โดยปัจจัยดังกล่าวเหล่านี้ได้นำไปสู่ความสำเร็จของการนำนโยบายโครงการบ้านนี้ไม่เทรวม แยกขยะลดค่าธรรมเนียมไปปฏิบัติของสำนักงานเขตมีนบุรี ส่งผลให้มีผู้ลงทะเบียนผ่านแอปพลิเคชัน BKK WASTE PAY ของสำนักงานเขตมีนบุรี จำนวน 23,891 หลังคาเรือน และได้รับสิทธิการปรับลดอัตราค่าธรรมเนียม จำนวน 21,181 หลังคาเรือน รวมถึงปริมาณขยะที่ส่งกำจัดลดลงเฉลี่ย 18.55 ตัน/วัน อย่างไรก็ตามจุดอ่อน เช่น การรณรงค์ไม่ต่อเนื่อง ทรัพยากรไม่เพียงพอบางเขตพื้นที่ และการขาดความเชื่อมั่นจากประชาชน อาจเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานนโยบายในอนาคต

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการนำนโยบายโครงการบ้านนี้ไม่เทรวม แยกขยะลดค่าธรรมเนียมไปปฏิบัติของสำนักงานเขตมีนบุรี พบว่าต้องเน้นความยั่งยืน การบูรณาการและการแก้ปัญหาเฉพาะพื้นที่ โดยข้อเสนอหลัก ได้แก่

1. เสริมโครงสร้างพื้นฐาน โดยการเพิ่มรถเก็บขยะแยกประเภทโดยเฉพาะ เพิ่มจำนวนบุคลากร และเพิ่มงบประมาณในการดำเนินงาน เพื่อให้การจัดเก็บขยะครอบคลุมพื้นที่เขตมีนบุรี รวมทั้งกำหนดวันเก็บขยะแยกประเภทให้ชัดเจน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าขยะไม่ถูกเทรวม ตามที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 4 ระบุว่า "ควรกำหนดวันเก็บขยะแต่ละประเภทแยกกันอย่างเด็ดขาด"

2. พัฒนาเทคโนโลยีและการสื่อสาร โดยการปรับปรุงแอป BKK WASTE PAY ให้เสถียร ใช้งานง่าย สำหรับผู้สูงอายุ พร้อมทั้งรณรงค์ต่อเนื่องผ่านสื่อดิจิทัล และลงพื้นที่ตามที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 2 และ 5 ระบุว่า "ในการรณรงค์และเข้าถึงทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้สูงอายุ การเพิ่มรถเก็บขยะ บุคลากร และงบประมาณประชาสัมพันธ์ การพัฒนาแอป BKK Waste Pay ให้เสถียรและใช้งานง่ายขึ้น"

3. เพิ่มการมีส่วนร่วมและความตระหนัก ใช้โมเดล bottom-up โดยให้ความรู้ผ่านกิจกรรมชุมชน เช่น เวิร์กช็อป 3R สร้างแรงจูงใจเพิ่ม และร่วมมือกับห้างสรรพสินค้า แพลตฟอร์มไรโซเคิล เพื่อรับขยะและขยายเครือข่าย ตามที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1 ระบุว่า "โมเดล bottom-up เน้นว่าความสำเร็จขึ้นอยู่กับประชาชน"

4. สร้างความเชื่อมั่นและมาตรฐาน จัดเก็บขยะตรงเวลาไม่ให้ตกค้าง สร้างชุมชนต้นแบบ และสุ่มตรวจอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ประชาชนเห็นผลลัพธ์จริง ตามที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 6 ระบุว่า "...กรุงเทพมหานครควรสร้างความเชื่อมั่นโดยการจัดการและบุคลากรสำหรับปฏิบัติหน้าที่ในการจัดเก็บขยะเศษอาหารโดยตรง..."

5. อื่นๆ อย่างเช่น จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม ดำเนินงานประชาสัมพันธ์ต่อเนื่อง ติดตาม KPI เป็นต้น

อภิปรายผล

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ความเป็นมาของนโยบายโครงการบ้านนี้ไม่เทรวม แยกขยะลดค่าธรรมเนียม

ผลการวิจัยสอดคล้องกับทฤษฎีนโยบายสาธารณะของ Thomas R. Dye (1984) (อ้างถึงใน บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์, 2568, หน้า 1) ที่มองว่านโยบายคือ "สิ่งที่รัฐบาลเลือกกระทำหรือไม่กระทำ" โดยกรุงเทพมหานคร เลือกใช้เครื่องมือเศรษฐศาสตร์อย่าง PAYT เพื่อแก้ปัญหาขยะ ซึ่งสอดคล้องกับ David Easton (1965) (อ้างถึงใน บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์, 2568, หน้า 1) ที่มองนโยบายสาธารณะเป็นการจัดสรรผลประโยชน์ให้กับกลุ่มประโยชน์ต่าง ๆ ในสังคมหรือในบางกรณีเป็นการจัดสรรคุณค่าให้กับสังคมได้ เช่น การจัดสรรทรัพยากรเพื่อสิ่งแวดล้อมยั่งยืน รวมถึง James E. Anderson (1979) (อ้างถึงใน วิภา พิงวิวัฒน์กุล, 2568, หน้า 1) ได้ให้ความหมายนโยบายสาธารณะ คือ เป็นการกระทำบางอย่างที่มีการวางวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาหรือเกี่ยวข้องกับเรื่องหนึ่งเรื่องใด ซึ่งนโยบายนี้เกิดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาปริมาณขยะที่เกินความสามารถในการกำจัด และ James E. Anderson (1979) (อ้างถึงใน วิภา พิงวิวัฒน์กุล, 2568, หน้า 1) เน้นกระบวนการนโยบาย 5 ขั้นตอน การก่อตัว (policy formation) จากปัญหาขยะ การกำหนด (formulation)

ผ่านข้อบัญญัติ การตัดสินใจ (decision) โดยเลือก PAYT การนำไปปฏิบัติ (implementation) ผ่านแอปพลิเคชัน BKK WASTE PAY และมีการสุ่มตรวจ และการประเมิน (evaluation) ผ่านตัวชี้วัด OKRs นอกจากนี้ ความเป็นมาของโครงการมีลักษณะการบริหารจากบนลงล่าง (top down) ผู้ว่าฯ → สำนักสิ่งแวดล้อม → สำนักงานเขต → ฝ่ายรักษาความสะอาดฯ สอดคล้องกับทฤษฎีของ Berman (1978) ในการศึกษาการนำนโยบายระดับชาติไปปฏิบัติจึงต้องอาศัยหน่วยงานระดับสูง ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย และต้องทำให้หน่วยงานระดับล่างนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติโดยใช้วิธีที่เหมาะสม และหน่วยงานระดับล่างเมื่อได้รับการถ่ายทอดนโยบายจากหน่วยงานระดับบนแล้ว ก็จะต้องกำหนดนโยบายภายในของตนเอง ให้สอดคล้องกับนโยบายของชาติ

อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายโครงการบ้านนี้ไม่เทรวม แยกขยะลดค่าธรรมเนียมไปปฏิบัติของสำนักงานเขตมีนบุรี

ผลสอดคล้องกับทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติของ Van Meter and Van Horn (1975) (อ้างถึงใน บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์, 2568, หน้า 10-12) โดยปัจจัยทั้ง 6 ด้าน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายโครงการบ้านนี้ไม่เทรวม แยกขยะลดค่าธรรมเนียมไปปฏิบัติของสำนักงานเขตมีนบุรี อีกทั้งปัจจัยด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบายและปัจจัยด้านทรัพยากรของนโยบาย เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อผลสำเร็จเป็นอย่างมาก ตามตัวแบบทฤษฎีของ Sabatier and Mazmanian (1980) (อ้างถึงใน บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์, 2568, หน้า 10-12) จุดเด่นของตัวแบบมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ชัดเจนและมีความแน่นอน นโยบายจะต้องมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีที่เหมาะสม รวมถึงตัวแบบทฤษฎีของ Edwards (1980) (อ้างถึงใน บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์, 2568, หน้า 13-14) ในหนังสือชื่อ "Implementing Public Policy" สรุปได้ว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ 4 ประการ ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร ทรัพยากร ทศนคติของนักปฏิบัติ โครงสร้างขององค์กร สอดคล้องกับการวิจัยของอัสฎาวุช พรชัย (2549) ศึกษา การนำนโยบายไปปฏิบัติ ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการธนาคารประชาชนของ ธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ พบว่า ความสำเร็จและปัจจัยที่มีผลกระทบในการนำนโยบายโครงการธนาคาร ประชาชนไปปฏิบัติ ภายใต้แนวคิดและทฤษฎีแล้วพบว่า มี 6 ปัจจัย ได้แก่ วัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบาย ทรัพยากรนโยบาย การสื่อสารระหว่างองค์กร และกิจกรรมการเสริมแรง ลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ทศนคติของผู้ปฏิบัติ และงานวิจัยของ ดวงตา พรหมรักษา (2558) ศึกษาเรื่องการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวไปปฏิบัติ : กรณีศึกษาชุมชนเกาะบันทาย จังหวัดพังงา พบว่าปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการ นำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวไปปฏิบัติในพื้นที่ชุมชนเกาะบันทาย ได้แก่ สมรรถนะของ หน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้บริหาร และการบริหารงาน การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง การสนับสนุนจากหน่วยงานส่วนกลาง บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมของ ประชาชน นอกจากนี้ ในบริบทไทยการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นปัจจัยเสริมที่สำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของเกษร เข็มผึ่ง (2562) ศึกษา การบริหารจัดการขยะรีไซเคิล พื้นที่เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย ภายใต้นโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ระหว่างปี พ.ศ.2558 – 2562 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน การรับรู้และมีส่วนร่วมในนโยบายลดปริมาณ มูลฝอยมีผลมาจากการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องในพื้นที่เพื่อสร้างการรับรู้ของประชาชน

อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการนำนโยบายโครงการ บ้านนี้ไม่เทรวม แยกขยะลดค่าธรรมเนียมไปปฏิบัติของสำนักงานเขตมีนบุรี

จากข้อเสนอแนะของผู้ให้สัมภาษณ์ พบว่าต้องเน้นความยั่งยืน การบูรณาการและการแก้ปัญหา เฉพาะพื้นที่ โดยข้อเสนอหลัก ได้แก่ การเสริมโครงสร้างพื้นฐาน เช่น บุคลากรและยานพาหนะในการ ให้บริการจัดเก็บขยะ การปฏิบัติที่ได้มาตรฐาน เป็นต้น การพัฒนาเทคโนโลยีและการสื่อสาร เพิ่มการมีส่วนร่วม และความตระหนัก สร้างความเชื่อมั่นและมาตรฐาน และอื่นๆ เช่น การจัดสรรงบประมาณสัมพันธภาพเพิ่ม ดำเนินงานต่อเนื่อง ติดตาม KPI ทุกไตรมาส และปรับตามบริบทเขต เป็นต้น โดยข้อเสนอเหล่านี้สอดคล้อง กับงานวิจัยของเกศนารัตน์ สัตยาชัย (2553) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายการเพิ่ม พื้นที่สีเขียวไปปฏิบัติ 5 ปัจจัย คือ ปัจจัยการกำหนดภารกิจและมอบหมายงาน การสนับสนุนของผู้บริหารของ หน่วยปฏิบัติ ทรัพยากรของหน่วยงาน การมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติ และทัศนคติของผู้ปฏิบัติ และสอดคล้องกับ งานวิจัยของเกษร เชิญผึ่ง (2562) ศึกษา การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลพื้นที่เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย ภายใต้ นโยบาย ของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ระหว่างปี พ.ศ.2558 – 2562 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน การรับรู้และมีส่วนร่วมในนโยบายลดปริมาณมูลฝอย มีผลมาจากการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องในพื้นที่ เพื่อสร้างการรับรู้ของประชาชน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย เรื่อง การนำนโยบายโครงการบ้านนี้ไม่เทรวม แยกขยะลดค่าธรรมเนียมไปปฏิบัติ กรณีศึกษา สำนักงานเขตมีนบุรี มีข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ

1. เสริมโครงสร้างพื้นฐาน เช่น เพิ่มรถเก็บขยะแยกประเภทโดยเฉพาะ เพิ่มจำนวนบุคลากร และ เพิ่มงบประมาณในการดำเนินงาน เพื่อให้การจัดเก็บขยะครอบคลุมพื้นที่เขตมีนบุรี รวมทั้งกำหนดวันเก็บขยะ แยกประเภทชัดเจน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าขยะไม่ถูกเทรวม
2. พัฒนาเทคโนโลยีและการสื่อสาร ปรับปรุงแอป BKK WASTE PAY ให้เสถียร ใช้งานง่ายสำหรับผู้สูงอายุ พร้อมณรงค์ต่อเนื่องผ่านสื่อดิจิทัลและลงพื้นที่
3. เพิ่มการมีส่วนร่วมและความตระหนัก ใช้โมเดล bottom-up โดยให้ความรู้ผ่านกิจกรรมชุมชน (เช่น เวิร์กช็อป 3R) สร้างแรงจูงใจเพิ่ม และร่วมมือกับห้างสรรพสินค้า แพลตฟอร์มรีไซเคิล เพื่อรับขยะและ ขยายเครือข่าย
4. หน่วยงานหลักโดยสำนักสิ่งแวดล้อมควรจัดอบรมเจ้าหน้าที่เขตเพิ่มเติม อย่างน้อย 2 ครั้งต่อปี และติดตามผลทุกไตรมาส

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายโครงการ บ้านนี้ไม่เทรวม แยกขยะลดค่าธรรมเนียมไปปฏิบัติในหน่วยงานอื่น ที่มีลักษณะงานใกล้เคียงกัน รวมทั้ง ศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณประกอบเพื่อให้ ได้ข้อมูลเชิงลึก ถูกต้อง ครบถ้วน ครอบคลุมปัจจัยทั้งหมดที่ เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน

2. ควรมีการศึกษาวิจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายโครงการบ้านนี้ไม่เทรวม แยกขยะลดค่าธรรมเนียมไปปฏิบัติทุกหน่วยงานในสังกัด กรุงเทพมหานคร เพื่อเปรียบเทียบและนำข้อมูลมาพัฒนาการดำเนินงานของนโยบายโครงการบ้านนี้ไม่เทรวม แยกขยะลดค่าธรรมเนียม เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- บุญเกียรติ การเวกพันธุ์. (2568). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการกำหนดและการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต.
- วีณา พิงวิวัฒน์กุล. (2568). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการกำหนดและการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต.
- บุญเกียรติ การเวกพันธุ์. (2568). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติและการประเมินผลนโยบาย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต.
- วีณา พิงวิวัฒน์กุล. (2568). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติและการประเมินผลนโยบาย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต.
- ศิริลักษณ์ ดันตยกุล. (2568). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติและการประเมินผลนโยบาย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต.
- ศุภัทธา อำนวยสวัสดิ์. (2568). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติและการประเมินผลนโยบาย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต.
- วิโรจน์ ก่อสกุล. (2568). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต.
- วรเดช จันทรศร. (2554). ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ฟริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- อัษฎาวุธ พรชัย. (2549). การนำนโยบายไปปฏิบัติ: ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการธนาคารประชาชนของธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เกศธราภรณ์ สัตยาชัย. (2553). การนำนโยบายการเพิ่มพื้นที่สีเขียวของกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- เกษร เชิญผึ่ง. (2562). การบริหารจัดการขยะรีไซเคิลพื้นที่เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย ภายใต้ต้นนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ระหว่างปี พ.ศ. 2558–2562. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุพรรณิ ทวีพิทักษ์. (2560). การจัดการขยะตามหลัก 3Rs: การมีส่วนร่วมของชุมชน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กรุงเทพมหานคร. (2568). *ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง ค่าธรรมเนียมการให้บริการในการจัดการสิ่ง
ปฏิกูลและมูลฝอย ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข พ.ศ. 2568*. ราชกิจจานุเบกษา. (ประกาศ
วันที่ 31 มีนาคม 2568)

กรุงเทพมหานคร. (2568). *รายงานประจำปี 2568 สำนักสิ่งแวดล้อม*. สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร.
กรุงเทพมหานคร. (2561–2565). *แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2561–2565)*.
สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร.

กรุงเทพมหานคร. (2561–2565). *แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566–2570)*.
สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร.

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535. (2535). ราชกิจจานุเบกษา.

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2560. (2560).
ราชกิจจานุเบกษา.

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528. (2528). ราชกิจจานุเบกษา.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1. (2569). สัมภาษณ์ส่วนบุคคล. มกราคม, 5

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2. (2569). สัมภาษณ์ส่วนบุคคล. มกราคม, 5

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3. (2569). สัมภาษณ์ส่วนบุคคล. มกราคม, 5

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4. (2569). สัมภาษณ์ส่วนบุคคล. มกราคม, 5

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5. (2569). สัมภาษณ์ส่วนบุคคล. มกราคม, 5

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6. (2569). สัมภาษณ์ส่วนบุคคล. มกราคม, 5

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7. (2569). สัมภาษณ์ส่วนบุคคล. มกราคม, 5